

België - Belgique
P.B.
ANTWERPEN X
8/5465

De Rietvink

Jaargang 17 - nr. 4 - oktober - november - december 2010

natuurpunt land van reyen

Verantwoordelijke uitgever:
Bert Andries, Boomkensstraat 20, 2531 Vremde
Deze nieuwsbrief verschijnt driemaandelijks
Afgiftekantoor Antwerpen X
Erkenningsnummer P2A8633

KBC Bank & Verzekering

HEUVELSTRAAT 56,
2530 BOECHOUT
Tel. 03/460.31.00
www.kbc.be

we hebben het voor u

KBC Bank & Verzekering

DORPSPLAATS 22-23,
2531 VREMDE
Tel. 03/460.19.80
www.kbc.be

KBC Verzekeringen

Keersmaekers nv

MOLENLEI 96,
2530 BOECHOUT
Tel. 03/455.01.00
www.kbc.be

BEDDEN- EN MATRASSENBEDRIJF

Ruotwel

SLAAPCOMFORT OP MAAT

Antwerpsestraat 201-203-209 Mortsel
tel. 03/449.90.47

- 5. De voorzet van Bert
- 6. Het Dag van de Natuur-programma
- 8. De Vos en de kippenhouders
- 9. Sfinks, zon en Natuurpunt
- 10. Jong geleerd is... dankbaar meegenomen
- 12. ELIA-bos krijgt ander gezicht
- 14. Samen op stap voor de kerkuil
- 16. Boechout ondertekent biodiversiteitscharter
- 16. Ligt de Da Vinci Code in het Eliabos ?
- 17. Activiteitenkalender
- 18. Onvergetelijke Roefel in Molenbeekvallei
- 20. Sint-Jacobsvlinder gespot
- 21. Oxfam en Natuurpunt, een prettige cocktail
- 22. Opgepast: werken in uitvoering !
- 24. Unieke paddenstoelen op brandplekken
- 25. Kort nieuws uit Mortsel
- 25. Paddenstoelencursus
- 26. Een erg geslaagd Hoevefeest
- 28. Nieuwe waarnemingen in Antwerpen
- 30. Nieuws uit het natuurgebied Wolvenberg
- 31. Milieumaand oktober
- 32. Natuurpunt kalender 2011
- 32. Vlinders geteld ?
- 34. Bestuur Natuurpunt Land van Reyen

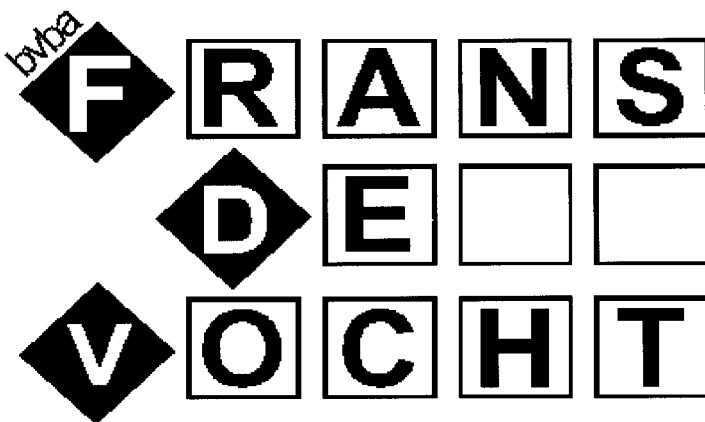

**Boechout tekent
biodiversiteitscharter
Blz. 16**

**Geslaagde
Hoevefeesten
Blz. 24**

**Wees erbij
op de Dag van
de Natuur
Blz. 6**

CONTAINERVERHUUR KMO- CONTAINERPARK

Steenweg Op Waarloos 41a
2840 RUMST (REET)

TEL: 03/844.40.03.
WWW.fransdevocht.be

NIEUW: ROLCONTAINERS 1100 L

- ✓ *Geselecteerd of gemengd ophalen en verwerken van bouwafval, tuinafval, verpakkingsafval, grof huisvuil, grond- en steenafval.*
- ✓ *Voor kleine hoeveelheden: "bouwafvalzak" van 1 m³*
 - ✓ *Eigen recyclagehal en weegbrug 60 ton*
- ✓ *Open van 7.00 tot 18.00 uur en zaterdagvoormiddag*

Hebben we een draagvlak voor biodiversiteit?

Wie erbij was die laatste zondag van juni, kan het getuigen: de (eerste) Hoevefeesten in en rond Hoeve Dieseghem in Morsel waren een voltref-fer. Ondanks de loden hitte kwamen er heel wat belangstellenden opdagen voor een gezellige namiddag natuur- en ander plezier, prima georga-niseerd door onze Mortselse kern. Vele Mortselse verenigingen gaven die dag het beste van zichzelf. En als kers op de taart werd door de Mortselse burgemeester Pira, schepen van Milieu D'Hulster, Griet Lambert van de kern Morsel en jullie dienaar het lokale charter voor biodiversiteit ondertekend. Meteen een garantie dat er in Morsel de komende jaren werk zal worden gemaakt van het herstel van de biodiversiteit in de stad. Opmerkelijk in de toespraken van de burgemeester en de schepen was het feit dat ze het vooral hadden over 'openbaar groen' en 'parken'. Het woord 'natuur' kwam maar mondesmaat over hun lippen. Gelukkig werden voor Klein-Zwitserland op diezelfde dag de prachtige nieuwe infoborden ingehuldigd waarmee het duidelijk is: Klein-Zwitserland is een natuurge-bied beheerd door Natuurpunt! Nog opmerkelijk in de toespraken: onze bestuurslui hadden het over het maatschappelijk draagvlak voor 'openbaar groen' (sic!). Bij dezen kunnen we hen geruststel-len: Natuurpunt heeft een groot maatschappelijk draagvlak, en wel voor natuur! Zeshonderd gezin-nen zijn lid in Morsel, waarmee we, na enkele sportverenigingen, de grootste ledenvereniging van de stad zijn. Natuurpunt Land van Reyen springt heel behoedzaam om met die verantwoordelijkheid. We proberen zo breed mogelijk rekening te houden met de mening van onze leden en trachten een grote verscheidenheid van activiteiten te organise-ren, zodat iedereen wel iets naar zijn gading vindt. In mijn toespraak had ik het (nogmaals) over de sterke achteruitgang van de biodiversiteit wereld-

wijd. Ik herhaal dat bewust, want ik heb de indruk dat de ernst van de problematiek nog onvoldoende doordringt bij de beleidsmensen! Deze maand is er in de Keniaanse hoofdstad Nairobi een wereld-top rond biodiversiteit. Ik hoop van harte dat daar nagels met koppen worden geslagen, want het is meer dan dringend noodzakelijk om afdoende maatregelen te nemen. Op onze planeet, met bin-nenkort zeven miljard mensen, komt de biodiver-siteit onder zeer zware druk te staan. Tropische wouden moeten in ijtempo plaats ruimen voor landbouw. Nochtans hebben studies al aange-toond dat het verlies aan bossen en de gevolgen daarvan (erosie, wateroverlast, klimaatwijziging ...) honderd keer meer kost dan het bedrag dat nodig is om ontbossing tegen te gaan. Want dat is dan het besluit: wie niet overtuigd is van het belang van een divers leven op aarde voor onze levenskwaliteit, kan misschien met economische en financiële argumenten overtuigd worden van het belang van biodiversiteit. Of, anders gezegd: ook wie het nut van bijvoorbeeld amfibieën, de blauwvintonijn, de bruine pelikaan of – godbetert – de ijsbeer niet inziet, kan maar beter opkomen voor biodiversiteit, al is het maar uit puur lijfsbehoud (de mens kan niet zonder) of voor de eigen portemon-nee. Nu kan er nog met relatief beperkte middelen iets gedaan worden voor de verscheidenheid van soorten; binnen pakweg twintig jaar zal ons dat het veelvoudige kosten. Op het einde van het biodiversiteitsverhaal komt men, of men nu wil of niet, steeds terecht bij de mens. Ik hoop dat onze (internationale) beleidsmensen hun verantwoorde-lijkheid zullen opnemen!

*Bert Andries
Voorzitter*

Bezoek regelmatig onze website!

www.landvanreyen.be

Dag van de Natuur

Op de Dag van de Natuur nodigt Natuurpunt traditiegetrouw iedereen uit om op een actieve manier deel te nemen aan natuurbeheer in onze natuurgebieden. In de herfst zijn er immers heel wat beheerswerken noodzakelijk. Er wordt geplant, gemaaid, gegraven, gekapt, geknot dat het een lieve lust is. En daarvoor komt een beetje hulp van leden en niet-leden goed van pas. Op die manier leer je onze actieve vrijwilligers beter kennen in een aangename sfeer en ontdek je onze natuurgebieden op een heel andere manier. De frisse herfstlucht krijg je er gratis bij.

Zaterdag 20 november 2010

In de Molenbeekvallei in Vremde staat het knotten van eeuwenoude wilgen op het programma. De wilgenpoten die we daarbij aanmaken, worden gebruikt als plantgoed voor de actie 'Behaag ... Natuurlijk'.

Alle helpende handen zijn welkom.

's Middags serveren we voor de helpers overheerlijke warme maaltijdsoup met brood om wat op krachten te komen. Ook drankjes worden graag en gratis door ons aangeboden.

Gratis brandhout voor de vrijwillige helpers.

Afspraak: 10 uur aan de Maria Magdalenakapel, Broechemsesteenweg 100 te Vremde. Einde voorzien rond 16 uur. Voor de laatkomers: wandel tot aan het einde van de Abdijweg; daar vind je ons wel.

Stevig waterdicht schoeisel noodzakelijk.

Wij zorgen voor materieel, maar je mag ook altijd zelf werkhandschoenen, een kapmes of een handzaag meebrengen. Als je er ervaring mee hebt, kun je ook je kettingzaag meebrengen.

Info: Jef Haverals, 03 455 21 81,
jef.haverals@skynet.be

Zaterdag 20 november 2010

De Dag van de Natuur is in Mortsel altijd synoniem met houthakbeheer in Klein-Zwitserland. In het kader van een overeenkomst met Infrabel kappen de

vrijwilligers van de kern Mortsel elk jaar een deel van de begroeiing van de spoorwegberm. Berken, boswilgen en hazelaars worden met zaag, kettingzaag en bijl deskundig omgelegd, maar struiken als Gelderse roos blijven uiteraard staan. Een deel van het hakhout blijft ter plaatse, een ander deel wordt gebruikt bij beheerwerken elders in het natuurgebied. Door jarenlang deskundig beheer is dat stuk spoorwegberm ongetwijfeld een van de fraaiste en meest soortenrijke bermen in de verre omgeving. Elk jaar opnieuw wordt het werk herhaaldelijk onderbroken voor weer een nieuwe, fraaie ontdekking. Een gekraagde aardster bijvoorbeeld, zo'n paddenstoel is toch minstens vijf minuten waard. Of niet?

Afspraak om 9.30 u. aan Hoeve Dieseghem in de Wouter Volcaertstraat. Einde rond 13 u. Natuurpunt zorgt voor drank en soep.

Info: Yves Joris, 03 440 08 70
fa866819@skynet.be

Zondag 21 november 2010

In Antwerpen-Berchem werken we voort aan de omvorming naar natuurlijk bos. Bij dat zware werk komen alle helpende handen van pas. We maken gebruik van takels, kettingzagen, handzagen en bosmaaiers. Trek stevige schoenen aan en wapen je tegen regen en kou. Voor een tractatie wordt gezorgd. Alle werkmateriaal is ter plaatse beschikbaar.

Afspraak: 10 u. aan de hoofdingang op de hoek van de Singel en de Posthofbrug.

Contactgegevens Conservator Wolvenberg
Antwerpen-Berchem
Erik Molenaar
03 218 59 69 - 0474 82 04 71
erik.molenaar@skynet.be

Zondag 21 november 2010

In Lint wordt een grootschalige opruimactie van zwerfvuil gepland in het ELIA-bos, een ong. 5 ha. groot bos naast de elektriciteitscentrale op Hoogla-chenen, grondgebied Lier, in het verlengde van de Lintse Bouwensstraat. NP Land van Reyen kreeg dit bos vorig jaar in beheer van de eigenaar ELIA, de leverancier van de hoogspanning in Vlaanderen. Dit grotendeels ongerepte bos is dringend aan een grondige schoonmaakbeurt toe, opdat de aanwezig fauna en flora er opnieuw de groeikansen krijgen die ze verdienen. Stevig schoeisel en warme, eventueel waterdichte kledij zijn noodzakelijk. Werkmateriaal wordt ter beschikking gesteld. Afspraak om 10 uur aan de ingang van het bos op Hoogla-chenen. Einde voorzien rond 12 uur.

Info: Paul Van Deuren, 03 289 09 32,
paul.van.deuren@telenet.be
Mieke Van den Bergh,
miekevandenbergh@hotmail.com

De Vos en de kippenhouders: een slecht huwelijk?

De vos maakt deel uit van de Vlaamse natuur en van het ecosysteem. Hij is een goede partner van de mens in het algemeen en van de landbouwer in het bijzonder, doordat hij de schade die veroorzaakt wordt door muizen, ratten en konijnen mee helpt bestrijden. Hij maakt zich echter niet geliefd bij de kippenhouders, die hun neerhofdieren zien sneuvelen door het bezoek van Reinaert. Hij is nu eenmaal een jager die meer prooien aanvalt dan degene die hij nodig heeft om zijn honger te stillen.

Naar aanleiding van een lastercampagne die onlangs werd opgezet door de jagerslobby in ons land, stuurde minister Joke Schauvliege alle gemeenten een brief waarin ze meer mogelijkheden voor de bestrijding van vossen aankondigde. Daarvoor baseerde ze zich evenwel op individuele klachten in plaats van op feiten en onderzoek. In het buitenland, in casu Groot-Brittannië, is de problematiek al langer bekend en ook onder controle.

Zijn er dan echt zo veel vossen in ons land dat alle kippenhouders zich bedreigd moeten voelen? Het INBO schat de najaarsdichtheid van vossen in Vlaanderen op gemiddeld twee dieren per vierkante kilometer, omgerekend zowat 30 000 exemplaren. Daarvan wordt er een behoorlijk aantal afgeschoten (9405 in 2007), en van de overblijvende sneuvelen er heel wat in het verkeer. De vos behoort daar tot de top 5 in de statistieken. Onderzoek bij INBO wees uit dat zowat 70 % van alle vossen sterft voor ze één jaar oud zijn. Slechts één op de tien vossen wordt ouder dan twee jaar.

Kippenbeveiliging

Beter dan een angstpsychose te creëren rond de vos, is te zorgen voor een goede beveiliging van het kippenhok. Aangezien de vos hoofdzakelijk een nachtjager is, is het aangewezen om een degelijk binnenhok voor de kippen te voorzien. Zo'n hok moet minstens 30 cm boven de grond worden geplaatst. Rond de kippenren moet een afrastering staan van 1,9 meter hoog, met mazen van maximaal 3 tot 4 cm, bevestigd aan de buitenzijde van de palen. De bovenste 40 cm van die afrastering moet in een hoek van 20° tot 30° naar buiten worden omgebogen. De afrastering kan het best 50 cm diep in de grond worden ingegraven, ofwel kan er aan de buitenkant een 'pad' van 40 cm breed worden aangelegd met tegels of planken.

Wanneer die zaken in acht worden genomen, slapen zowel de kippen als de eigenaar als een roos en blijft de bezoekende vos op zijn honger zitten. Hij vindt zijn voedsel dan wel elders.

Sfinks, zon en Natuurpunt

Wie dit jaar op het Sfinksfestival was, kan het getuigen: Natuurpunt was heel zichtbaar aanwezig.

Samen met partners Linea Trovata (zonnepanelen en zonneboilers) en Weleda (duurzame verzorgingsproducten) hadden we op de weide in de Koude Beekvallei een opvallende stand. Sfinksgasten konden gratis genieten van een (zonne)warme douche met een duurzame douchegel. Een initiatief dat gesmaakt werd: bijna vijfhonderd mensen gingen op dat aanbod in.

Onze partners waren zeer tevreden over het resultaat. Ook de Natuurpuntinfostand kon op heel wat belangstelling rekenen. Samen met de professionele ledenwerwers maakte onze onder voorzitter Jos Stessens meer dan honderd nieuwe leden.

Welgemeende felicitaties en dank!

*Bert
Foto's: Ward Stulens*

🌿 Jong geleerd is ... dankbaar meegenomen

Want de liefde voor de natuur ontstond bij beiden tijdens hun jeugd en groeide met de jaren. Als jonge snaak verzamelde Nick braakballen, skeletjes, diersporen in gips etc. en bestudeerde hij, met Elseviers Diersporengids van 1972 in de hand, uitvoerig de zoogdieren- en vogelsporen in de Kempense bossen. Marita kreeg van

Stel: als koppel ben je, de leeftijden samengeteld, precies honderd jaar. Een uitstekende reden om een feestje te bouwen, met een honderdtal genodigden op een zomers tuinfeest waar ook het Gageleerbier met smaak wordt gedronken. En om de cadeautjes-problematiek te omzeilen bedenk je een goed doel waaraan iedere genodigde een vrijwillige bijdrage kan schenken. Op de uitnodiging vermeld je dat het mooiste cadeau de aanwezigheid van de genodigden is, maar dat er een groen spaarvarkentje voor Natuurpunt zal staan. Een initiatief dat heel positief onthaald werd en dat tevens een logische keuze was voor Nick en Marita, beiden fervente natuurliefhebbers en sinds mensenheugenis ook lid van het toenmalige Natuurreservaten, later opgegaan in Natuurpunt.

huis uit mee dat je je nek moet durven uit te steken om de natuur te beschermen. Haar vaders liefde voor de nu driehonderd jaar oude beuken in hun voormalige tuin heeft toen veel indruk op haar gemaakt. Van die beuken is er gelukkig nog eentje overgebleven na een verregaande onteigening.

Een gelijklopende liefde dus, die ze dan ook met overtuiging doorgaven aan hun zoon Nathan. Hij leerde tellen met de zwarte stipjes op de lieveheersbeestjes, die de bladluizen op de jonge boerenjasmijnscheetjes in hun tuin nog steeds mogen verorberen. Drie jaar geleden was hij als zestienjarige ook de opmerkelijke redder van een uit het nest gevallen kerkuilenjong in Lint, een gebeurtenis die de regionale pers haalde en die ook vermeld werd in Rietvink 14-4.

“Wij missen niets, integendeel, het geeft ons een goed gevoel. De consument maakt tenslotte zelf de keuze, en de onze is al lang gemaakt: de nog aanwezige natuur willen we proberen te bewaren. In onze kindertijd was er nog zo veel meer. Gelukkig zijn er nog mooie plekjes in onze nabije omgeving en stinkt het hier nog niet zoals in de omliggende steden met weinig groen. Sedert enkele jaren hebben we een aantal vierkante meters achteraan in onze tuin wild gelaten en het is een echte insectentuin geworden. Het vlindertelweekend eind juli ging hier niet onopgemerkt voorbij. Daar genieten wij

samen echt van.”
Onze nieuwe buur-
vrouw heeft het
onlangs heel mooi verwoord: “Als ik naar huis kom
van het werk, ruik ik de stad niet meer. Hier kan ik
weer ademen.”

Een zinvol doel: bespieden mag, aankomen niet

Met het spaarvarkentje van hun jubileumfeest
verzamelden Nick en Marita een heel mooi bedrag,
waarvoor ze een zinvol doel zochten. Omdat er in
Lint niet meteen iets concreets te vinden was, viel
hun keuze op een nieuw gebouwde kijkhut die,
wanneer je dit leest, waarschijnlijk al gerealiseerd
is in de Molenbeekvallei in Vremde en die toegan-
kelijk is voor iedere bezoeker.

“Wij zijn heel blij met dit project”, verwoordden ze
hun gevoelens. “Het is dicht bij huis en bovendien
ook ‘tastbaar’. Elke bezoeker, ook onze aanwezige
en vrijgeve gasten, kunnen er in alle rust van de
natuur en de biodiversiteit van de streek genieten
zonder de ‘bewoners’ daar te storen. Een mooier
natuurproject kunnen we ons niet voorstellen.”

Tekst en foto's: Paul

Enthousiaste 'klimaatwijkelingen'

Nick en Marita proberen op een milieu-
vriendelijke manier te leven. Als trouwe
energiemeesters/deelnemers aan de

Klimaatwijk-actie scoorden Nick en Marita
afgelopen winter opnieuw heel ruim boven de
gevraagde 8 % energiebesparing, o.a. dankzij
de zonnepanelen op het dak.

Tussen haakjes: Lint scoorde hoog. Met een
besparing van 22,5 % behaalde het de vierde
plaats (met één enkele wijk, kwestie van de
weinig Lintse deelnemers bijeen te brengen)
van de 113 deelnemende wijken van de hele
provincie Antwerpen.

Nick en Marita zijn dan ook enthousiaste
ambassadeurs geworden van dat aanbevelens-
waardig initiatief. “Het is echt niet zo moeilijk
om 8 % energie te besparen in je huishouden,”
bevestigt Marita, “en je wordt voortreffelijk
geholpen en geadviseerd om het gestelde doel
te bereiken.

Bovendien is er een sociaal aspect aan ver-
bonden doordat je andere mensen en gezinnen
uit je omgeving beter leert kennen en samen
oplossingen kunt bedenken. We houden er een
prettig gevoel en vooral een dankbare porte-
monnee aan over.”

Lintenaren die willen meedoen aan de volgende
klimaatwijken actie, ondertussen herdoopt tot
“energiejacht” kunnen zich daarvoor nog tot
half november melden bij milieuambtenaar
Koen Laurent, bereikbaar op
koen.laurent@lint.be
of op 03 460 13 38.

In omliggende gemeenten kunnen
geïnteresseerden eveneens terecht
bij de plaatselijke milieuambtenaar.

ELIA-bos krijgt ander gezicht

Dankzij de onverdroten en enthousiaste inzet van een team gemotiveerde vrijwilligers zijn we er op korte tijd in geslaagd om het ELIA-bos langs Hoog Lachenen, grondgebied Lier maar grenzend aan Lint, een nieuw gezicht te geven.

De eerste prioriteit voor dat ongerepte bos was de doeltreffende bestrijding van de reuzenbalsemien, die zowat twee derde van de bosoppervlakte in beslag had genomen. Door die exoot uit te roeien wilden we onze eigen, inlandse flora opnieuw de kans geven om te groeien. Vanaf begin juli, dus na het broedseizoen, gingen we aan de slag in percelen en aan diverse paden naar de opgehangen nestkasten van de Universiteit Antwerpen.

Gelukkig laat de reuzenbalsemien zich vrij gemakkelijk verwijderen, dus reeds na enkele sessies waren de resultaten merkbaar. Als de plant wordt verwijderd vooraleer hij de kans heeft gehad om zijn zaden te verspreiden, bestaat de reële mogelijkheid dat hij niet meer terugkomt. We kijken nu met belangstelling uit naar volgend voorjaar om te zien wat het resultaat is van onze actie en of we de ingeslagen weg verder kunnen volgen.

Alvast een dikke proficiat aan het team vrijwilligers dat zich met zo veel enthousiasme heeft ingezet om van het ELIA-bos een stuk natuur te maken waar de biodiversiteit opnieuw volledig tot haar recht kan komen!

*Foto's: Ludo Van Lint
Tekst: Paul*

Samen op stap voor de kerkuil ...

Sinds enkele jaren gaan wij geregeld op stap met Erik De Keersmaecker. Sedert 1992 is Erik regiocoördinator van de Kerkuilwerkgroep Vlaanderen voor enkele gemeenten in de Zuid-Antwerpse regio (Aartselaar, Edegem, Kontich, Lint), Klein-Brabant, de Rupelstreek en Willebroek. In die regio's plaatsten Erik en zijn medewerkers van Natuurpunt Rupelstreek in de periode 1992-2010 reeds negentig nestkasten voor de kerkuil.

Momenteel zijn Freddy en ik Eriks vaste medewerkers: we helpen hem bij het plaatsen van nieuwe nestkasten, bij de controles van bestaande nestkasten en ook bij het ringen van jonge kerkuilen. En dat is dikwijls een hele belevenis! Je komt op plaatsen waar je anders nooit zou geraken: in een kerktoeren of -schip, boven in paarden-, schapen- of koeienstallen, op hooizolders, in prachtige verbouwde boerderijen, in schitterende tuinen ... Kortom: de plaatsen waar je komt, zijn op zich soms al 'indrukwekkend'.

Je mag echter niet bang zijn van spinnen, muizen, vleermuizen en andere beestjes. Je mag ook niet vies zijn van dode duiven en duivenuitwerpselen (soms wel 30 cm hoog), want die kom je ook vaak tegen op trappen en in ruimtes voor je de nestkast bereikt. Ook moet je constant opletten waar je stapt: op de meeste plaatsen daarboven is het pikdonker en moet je echt wel uitkijken als je op ladders kruipt, over en tussen balken stapt enz. Een helm is ook noodzakelijk, want op sommige plaatsen heb je niet veel ruimte en bots je weleens tegen de balken boven je hoofd. En als je zo hoog staat, kun je maar beter niet naar beneden kijken of al te veel nadenken!

2009 was een absoluut dieptepunt voor de kerkuil in Vlaanderen. De resultaten van de Kerkuilwerkgroep Vlaanderen hebben dat bewezen. Oorzaken? Een vrij strenge winter, een nat, koud voorjaar en heel weinig muizen, het belangrijkste voedsel voor kerkuilen.

Uilen zijn wel degelijk wijze vogels, want als er onvoldoende voedselaanbod is, broeden ze niet. Vandaar dat we in 2009 maar heel weinig jonge kerkuilen vonden bij onze nestkastcontroles. Toen kwamen we wel vaak nestkasten tegen die gebruikt werden door duiven of kauwen. Die laatste zijn overigens heel ijverige beestjes. Niet te geloven wat ze allemaal meeslepen: takken van soms wel 50 cm lang, stukjes papier, zand, plastic, steentjes enz. Echt bomvol zitten die nesten soms! Alles wat niet te heet of te zwaar is, gebruiken ze om een nest mee te bouwen. Daarop leggen ze dan eieren en broeden ze de jongen uit. Soms, als er duiven zitten te broeden in de nestkast, durven ze zelfs de inlooppijp vol te stoppen met hun takken, zodat de duiven er niet meer in of uit kunnen. Zo hebben we eens een nest aangetroffen waar een koppeltje duiven met twee eieren gewoon verhongerd was of gestorven van de dorst door de wrede praktijken

van die kauwen. Als je – na de broedperiode, uiteraard – zo'n nestkast van kauwen leegmaakt, kom je met één vuilniszak niet toe. En je zet het best ook een degelijk stofmasker op. Kunnen die vogels een rommel maken, zeg! Maar als je graag wilt dat de kerkuilen terugkeren, zit er niets anders op dan iedere keer opnieuw beginnen. Als de bak dan opnieuw netjes gemaakt is, leggen we er verse braakballen in, en dan maar hopen dat de uilen terugkomen.

het vogelopvangcentrum te brengen. Maar dan zegt Erik dat ik niet sentimenteel mag zijn: dat is nu eenmaal de natuur en die moet je haar gang laten gaan! Daar heeft hij misschien gelijk in, maar ik heb het er toch moeilijk mee.

Als je nadien ziet wat voor prachtige beestjes het worden als ze volwassen zijn, dan weet je waarom je ze wilt helpen om te overleven, door mee nestkasten te gaan hangen in kerktorens, schuren en andere gebouwen. Zelf kunnen ze immers geen geschikte ruimte meer vinden om nesten te maken, doordat alles volgebouwd wordt met hermetisch afgesloten huizen en appartementen. Gelukkig bestaan er mensen zoals Erik

De Keersmaecker, die dit werk al meer dan dertig jaar doet, en met resultaat! Chapeau, Erik!

Tekst en foto's: Freddy en Rosette

Goed broedseizoen 2009-2010

De (opnieuw) vrij strenge winter van 2009-2010 gaf ons niet veel hoop op een beter kerkuilenjaar. Bij de eerste controles bleek onze vrees echter ongegrond. Geregeld waren er nu wél jongen. Dikwijls hoorden we de jongen al op voorhand 'blazen', zodat we zeker waren van hun aanwezigheid. Dan is het zalig om vol verwachting zo'n nestkast te openen. Spannend en leuk allemaal.

Die kerkuilenjongen zijn niet de meest propere vogels en als je er enkele hebt vastgehad, zelfs met handschoenen en overall aan, stink je nadien zelf naar braakballen en uilenuitwerpselen, maar dat hebben we er zeker voor over. Wat ook vaak voorkomt, is een achterblijvertje. Kerkuilen beginnen immers onmiddellijk te broeden zodra ze een ei gelegd hebben. Het tweede ei volgt dan twee dagen later enz. Als er dan bijvoorbeeld vier jongen zijn, is het oudste jong al acht dagen oud als het jongste geboren wordt. En dan geldt vaak de wet van de sterkste en overleeft het laatstgeborene uiltje niet, omdat de grotere jongen sneller met het voedsel weg zijn. Dan heb ik dikwijls de neiging om dat kakelnestje mee te nemen en naar

Opnieuw jonge kerkuilen in Lint!

Ons Lints kerkuilenechtpaar heeft het duidelijk naar zijn zin in de kerktoeren, getuige het jaarlijkse kroost. Begin juli noteerden de mensen van de Kerkuilenwerkgroep Vlaanderen opnieuw de geboorte van drie kuikentjes, die te gelegenheid geringd werden en die het ouderlijk nest ondertussen wel verlaten zullen hebben zonder schadelijke gevolgen.

Een dikke proficiat aan de ouders en natuurlijk aan de werkgroep! Die signaleerde overigens ook broedgevallen in Aartselaar, Edegem, Kontich en Waarloos, zij het niet allemaal in kerken maar ook in schuren. Zo katholiek zijn kerkuilen dus blijkbaar niet meer!

BOECHOUT

Gemeente Boechout ondertekent charter voor biodiversiteit

Tijdens een open milieuraad zal Wim Veraghtert van Natuurpunt Educatie een infosessie geven over biodiversiteit. Biodiversiteit is de verscheidenheid van planten en dieren in de natuur en in onze omgeving. 2010 is uitgeroepen tot Internationaal Jaar van de Biodiversiteit. De deadline van Countdown 2010 nadert: op de internationale Wereldduurzaamheidstop van 2002 in Johannesburg was afgesproken de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen tegen eind 2010.

Halen we dat streefdoel in de wereld? In Vlaanderen? En in Boechout? Waarom is biodiversiteit en het behoud ervan belangrijk? Wat kunnen lokale verenigingen, overheden en burgers doen om soortenrijkdom in eigen regio te behouden? Een antwoord op die en andere vragen krijg je tijdens de infosessie biodiversiteit.

Leefmilieuschepen Jeroen Truyens en burgemeester Koen T'Sijen geven tekst en uitleg bij wat het gemeentebestuur in 2010 en later concreet zal ondernemen om de biodiversiteit in onze gemeente te behouden en waar mogelijk te versterken.

Bert Andries, voorzitter van Natuurpunt Land van Reyen, zal toelichten wat de plaatselijke Natuurpuntafdeling allemaal doet en zal doen voor de lokale biodiversiteit. Nadien worden de gemaakte afspraken over biodiversiteit in onze gemeente vastgelegd door de plechtige ondertekening van het lokale charter voor biodiversiteit.

Iedereen welkom!

Dinsdag 12 oktober 2010, 19.30 uur
Raadzaal van het gemeentehuis, Heuvelstraat te Boechout

Info: bert.andries@landvanreyen.be, 03 455 82 89

LINT

Ligt de Da Vinci Code in het ELIA-bos?

Wie weet ... Op zaterdag 16 oktober weten we er meer over, want dan is het de Nacht van de Duisternis in het kader van de Week van het Bos. Die avond organiseren we een zoektocht in het ELIA-bos op Hooglachenen (het verlengde van de Lintse Bouwensstraat). Daar verzamelen we om 19.55 uur op de parking van het kerkhof.

In het bos worden kleine groepjes op pad gestuurd om te gaan zoeken naar 'de schat'. De deelnemers hebben er dus alle belang bij om ofwel in familiaal verband te komen, ofwel afspraken te maken met vrienden en/of burenen om de zoektocht succesvol af te ronden. Een en ander dient uiteraard te gebeuren met het nodige respect voor de nachtelijke stilte in het bos en voor de rust van de daar aanwezige dieren. Daarom blijven we ook op de paden.

Het spel past in het Internationale Jaar van de Biodiversiteit, meteen een heuse tip.

Hoe dan ook, het wordt niet alleen spannend maar zeker ook amusant op 16 oktober. Niet te missen!

Info: Paul Van Deuren, 03 289 09 32,
paul.van.deuren@telenet.be
Mieke Van den Bergh,
miekevandenbergh@hotmail.com

tandem natuurpunt

Zondag 3 oktober

Berchem

Herfstwandeling op Wolvenberg, met speciale aandacht voor paddenstoelen en andere mooie herfstfenomenen. Onze gids is Judith De Keyser, lid van de Antwerpse Mycologische Kring. De wandeling is gratis. Afspraak om 10 uur aan de hoofdingang op de hoek van de Singel en de Posthofbrug.

Info: Erik Molenaar, 03 218 59 69,
erik.molenaar@skynet.be

Vrijdag 8 oktober

Mortsel

Start van een nieuwe cursus in Hoeve Dieseghem: paddenstoelen voor beginners. Zie ook de aankondiging in deze Rietvink op pagina 26.

Info: Yves Joris, 03 440 08 70,
fa866819@skynet.be

Zondag 10 oktober

Boechout-Vremde

Herfstwandeling in de Molenbeekvallei. Paddenstoelen worden in de kijker geplaatst door een gespecialiseerde natuurgids. Afspraak om 10 uur aan de Maria Magdalenakapel naast het Don Bosco Jongenstehuis.

Info: Jef Haverals, 03 455 21 81,
jef.haverals@skynet.be

Dinsdag 12 oktober

Boechout-Vremde

Open milieuraad met ondertekening van het biodiversiteitscharter. Gemeentehuis, 19.30 uur.

Info: pagina 16.

Zaterdag 16 oktober

Lint

In het kader van de Nacht van de Duisternis organiseren we, samen met de Lintse Minaraad, een wandeling naar het ELIA-bos op Hoog Lachenen, op grondgebied Lier (in het verlengde van de Bouwensstraat). Daar houden we een boeiend bosspel voor jong en oud in het kader van het Internationale Jaar van de Biodiversiteit. Afspraak om 19.55 uur op de parking van het kerkhof in de Bouwensstraat. Het wordt spannend in het donker!

Info: Paul Van Deuren, 03 289 09 32,
paul.van.deuren@telenet.be
Mieke Van den Bergh,
miekevandenbergh@hotmail.com

Zaterdag 16 oktober

Mortsel

Ook in Mortsel vieren we de Nacht van de Duisternis, met de gidsen van Fort IV. Afspraak om 20 uur aan de hoofdingang van Fort IV, aan de kant van de Krijgsbaan tegenover Massive Lighting.

Zondag 17 oktober

Mortsel

Paddenstoelenwandeling in Klein-Zwitserland. Een gespecialiseerde natuurgids geeft uitleg over bekende en minder bekende paddenstoelen. Afspraak om 14 uur aan Hoeve Dieseghem, die de hele namiddag toegankelijk blijft voor de geïnteresseerden.

Info: Yves Joris, 03 440 08 70,
fa866819@skynet.be

Zaterdag 20 en zondag 21 november

Land van Reyen

Dag van de Natuur. Voor het programma van de activiteiten in de verschillende natuurgebieden verwijzen we naar de uitgebreide aankondiging op pagina 6 van dit nummer.

WOLVENBERG Wekelijks natuurbeheer op zondagen

Vanaf 1 september heeft het natuurbeheer op Wolvenberg plaats van 10 uur tot 12.30 uur. We werken in Natuurgebied Wolvenberg tussen de Grotesteenweg, de Posthofbrug, de Singel en het Brilschanspark.

Afspraak aan de hoofdingang van het gebied op de hoek van de Singel en de Posthofbrug. De locatie is bereikbaar met het openbaar vervoer met alle bussen, treinen en trams die stoppen aan het station van Berchem.

Voor de deelnemers is een drankje voorzien. De organisatie is in handen van de Werkgroep Wolvenberg Natuurlijk.

Info: conservator Wolvenberg Antwerpen-Berchem
Erik Molenaar, 03 218 59 69, 0474 82 04 71,
erik.molenaar@skynet.be

Een 'biodiverse' e-card versturen: een makkie

De e-card wordt steeds vaker gebruikt als moderne wenskaart. Natuurpunt speelt daarop in door zes verschillende digitale kaartjes aan te bieden op de website
http://www.natuurpunt.be/nl/biodiversiteit/lokale-biodiversiteit_1719.aspx.

Je klikt met de linkermuisknop op de 'biodiverse' kaart die je wilt versturen en vervolgens met de rechtermuisknop op de grote afbeelding die je dan te zien krijgt. Je kopieert de afbeelding (Copy) en creëert daarna een nieuwe e-mail. Je klikt dan met de rechtermuisknop in het tekstveld van je e-mailbericht en plakt de afbeelding erin (Paste). Je voegt een persoonlijke boodschap toe en je e-card is klaar om verzonden te worden!
Stuur je vrienden een e-card en schud ze zo wakker voor de biodiversiteit!

Onvergetelijke Roefel in de Molenbeekvallei

Eind juni was niet alleen de zon al vroeg van de partij: de 'Roefelkinderen' die voor onze activiteit in de Molenbeekvallei hadden gekozen, werden door vrijwillige begeleiders keurig ter plaatse gebracht. Fred, Marlies en ik begeleidden de kinderen van daar af.

Fred wist de kinderen onmiddellijk te boeien en de weg te wijzen naar de moeraszone in ons natuurgebied. Op een kindvriendelijke manier legde hij uit hoe het water in de moeraszone is gekomen. Het opzet van de Roefeldag was het dierenleven in het water te leren kennen. Marc had voor de nodige attributen gezorgd: schepnetjes, onderwaterkijker, temperatuurmeter en de nodige schaaltes om de gevangen insecten en amfibieën van nabij te kunnen bekijken. Al dat materiaal werd die dag vakkundig uitgetest.

We mochten van geluk spreken dat er na die hete zomerdagen nog water in de poel stond. Enthousiast liepen de kinderen op blote voetjes en met schepnetjes het water in. Er werd geschept en gevestig dat het een lieve lust was. Je kon de vreugde van de kindergezichten aflezen wanneer ze een beestje hadden gevangen. Wij stonden er zelf van te kijken dat de kinderen nog zo veel kevertjes en andere diertjes konden vangen: rugzwemmertjes, salamanderlarven en zelfs kleine visjes.

Na de geslaagde vangst werden alle diertjes terug in het water gezet. De kinderen droogden hun voetjes af en gingen tevreden naar hun volgende opdracht. Voor de rest van de Roefeldag kon je de kindjes die hadden gekozen voor de activiteit van Natuurpunt er zo uithalen. Een licht parfum van slijb, weet je wel!

*Tekst: Jef Haverals
Foto's: Fred Vanhaverbeke
en Jef Haverals*

Sint-Jacobsvlinder gespot

Begin augustus wandelde ik langs de Kleine Schransweg, een door ons aangelegde wandeldijk door het kwelgebied van de Molenbeek. Aan beide kanten van de dijk ligt er een prachtige bloemrijke moeraszone. Een ware streling voor het oog! Een impressionistisch kleurenpalet van paarse kattenstaarten, gele klavers en kruiskruidplanten.

Op het Jacobskruiskruid zag ik enkele geeloranje rupsen (± 30 mm) met zwarte dwarse ringen en weinig beharing: de rupsen van de Sint-Jacobsvlinder, ook zebrarups genoemd.

Eind augustus hebben die rupsen zich teruggetrokken in de grond om te overwinteren. Volgend jaar in april zullen ze uit een eenvoudige cocon verpoppen, om van mei tot juli als vlinder rond te fladderen. De Sint-Jacobsvlinder heeft een spanwijdte van 35 tot 45 mm. Begin juni worden gele eitjes afgezet op jonge plantjes van het Jacobskruiskruid, meestal aan de onderkant van de bladeren. Na ongeveer tien dagen komen de rupsjes tevoorschijn. Kannibalisme komt weleens voor bij een groot aantal rupsen.

De Sint-Jacobsvlinder (*Tyria jacobaeae*) is een dagactieve nachtvlinder en behoort tot de familie van de beervlinders (Arctiidae). Hij komt voor bij ons in Vlaanderen en ook in de rest van Europa en in West- en Centraal-Azië. De vlinder heeft als leefgebied zand- en heidegrond, moerassige ge-

bieden, graslanden en ruigten waar zijn waardplant het Jacobskruiskruid en andere kruiskruidsoorten voorkomt.

De Sint-Jacobsvlinder is een opvallende vlinder met grijszwarte voorvleugels en twee rode strepen en vlekken. De achtervleugels zijn rood met zwarte zoomband. Kop, thorax en lijf zijn zwart. Net zoals die van de rups zijn de kleuren van de vlinder waarschuwingskleuren. Zijn voedselplant bevat giftige alkaloiden en het is via de rups dat het gif aan de vlinder wordt doorgegeven. Die vlinder is dan ook een van de giftigste nachtvlinders die bij ons rondvliegt. Zowel de rups als de vlinder zijn oneetbaar voor vogels en andere dieren.

Er bestaat weleens verwarring met een gelijkende soort, de Sint-Jansvlinder (*Zygaena filpendulae*), maar die heeft een ander vleugelpatroon.

Meer informatie over het Jacobskruiskruid kun je vinden in Natuur.blad, Kust- en Zeegids 2010 op blz. 40 en 41.

Tekst en foto's: Jef Haverals

Oxfam en Natuurpunt, een prettige cocktail

Op 6 juni organiseerden Oxfam en Natuurpunt een gezamenlijke festiviteit in de Molenbeekvallei. Reeds om 10 uur verzamelden zich zo'n honderd mensen voor een geleide wandeling. Hun vragen werden beantwoord door vier van onze ervaren natuurgidsen, die tijdens de wandeling graag het woord gaven aan her en der geposteerde Oxfamvertegenwoordigers. Zo werden verhalen over biodiversiteit, beheer, bloemetjes en bijtjes afgewisseld met verhalen over eerlijke handel, koffie en kikkers, en diversiteit in rijstsoorten. Die combinatie werd door deelnemers en gidsen als verrassend, verhelderend en interessant ervaren. Na de ochtendwandeling was door Oxfam een

(h)eerlijk buffet voorzien, met voornamelijk producten van eerlijke handel. Ongeveer tachtig mensen namen deel aan die gezellige en lekkere lunch in het Jongenstehuis Don Bosco. Na de lunch werd er nog een landschapswandeling aangeboden, en ook die telde een groot aantal enthousiaste deelnemers. Heel wat mensen namen trouwens deel aan beide tochten! Een ware opsteker voor de organisatoren, die zin hebben om die geslaagde joint venture van Oxfam en Natuurpunt te herhalen. Hierbij willen we de mensen van Oxfam nog eens van harte bedanken voor hun inzet bij het gidsen en het klaarmaken van de memorabele lunch.

Tekst: Marc Broeckx

Foto's: Marlies Van Waerebeke

Opgepast: werken in uitvoering!

In de Rietvink van april werd het al eens geschreven: dit jaar zouden er grote werken op stapel staan in onze Molenbeekvallei. Het jaar is ondertussen alweer ver gevorderd, en onze aangekondigde werken gelukkig ook. We geven hier even de stand van zaken mee, zodat je bij een volgend bezoekje aan ons natuurgebied weet waarop je kunt letten. Kwestie van niet gedesoriënteerd te raken, natuurlijk.

In ons natuurgebied stonden tot eind vorig jaar drie oude stallen. Eind vorig jaar werd de meest

zuidelijke, die aan het Bloemenhof, al afgebroken omdat het instortingsgevaar daar te groot werd. Onze bedoeling was ook om de middelste stal, die er het best aan toe was, te verplaatsen en aan te passen voor gebruik als kijk- en schuilhut.

De beste definitieve plaats voor de kijkhut bleek daar waar de derde stal stond, eveneens in zeer slechte conditie. De nodige vergunningen werden aangevraagd en na het onvermijdelijke wachten ook goedgekeurd door de instanties. De stal aan het Kastanjeboske kon eindelijk afgebroken wor-

den. Tijdens een beheervormiddag in juni werd door een ploeg afbraaklustige vrijwilligers een container met hout gevuld en weg was de stal ... Weer een landschappelijk gedrocht minder!

Het volgende actiepoint op ons lijstje was de te verzetten stal klaar te maken voor verplaatsing. Daartoe moest eerst het dak eraf gehaald worden en het (rommel)hokje leeggemaakt worden. In juli heeft het beheerteam zich daar kostelijk mee geamuseerd.

Dat is dan ook de huidige status van het project bij het schrijven van dit bericht. Tegen dat je deze Rietvink in de hand hebt, zal de stal al verplaatst en aangepast zijn. Spannende tijden dus. We houden je op de hoogte in de volgende Rietvink!

Tekst en foto's: Marc Broeckx

Plicaria anthracina Cooke

Unieke paddenstoelen op brandplekken in de Molenbeekvallei

In augustus bezocht ik met paddenstoelenspecialiste Lieve Deceuninck de plaatsen in de Molenbeekvallei waar we in de herfst takkenhout van opslag van els en wilg hadden verbrand. Lieve zocht op de brandplekken naar zwammetjes, soms niet groter dan een speldenknop. Groot was haar enthousiasme toen ze ook effectief enkele unieke zwammetjes vond. Geknield tussen brandnetels en distels nam ze de nodige foto's en staaltjes om thuis microscopisch te onderzoeken. Diezelfde avond al kreeg ik via mail de namen en foto's van de gevonden paddenstoelen (zwammetjes veertig maal vergroot). De volgende brandplek die we zullen bezoeken is de plaats waar we onze nieuwjaarsdrink hielden. Ik vrees dat de paddenstoelen die we daar zullen vinden, wel eens een jenevermaakje zouden kunnen hebben.

Op die manier krijgen we alvast een nieuwe kijk op de biodiversiteit in de Molenbeekvallei. Met dank aan Lieve!

Nu we het toch over paddenstoelen hebben ... In het Kastanjeboske ontdekte ik in augustus een explosie van paddenstoelen. De voorafgaande warme dagen en de plotse vochtigheid hadden geleid tot een verscheidenheid van zwammen, zoals de berijpte russula, de zwartpurperen russula, de gele aardappelbovist en de parelamaniet (verwant met de giftige vliegenzwam). Zo blijft de Molenbeekvallei in elk seizoen boeien.

Foto's: Lieve Deceuninck en Jef Haverals
Tekst: Jef Haverals

berijpte russula

brandplekinktzwam (Coprinus angulatus)

brandplekspikkelschijfje (Ascrobalus carbonarius)

Kort nieuws

Eekhoorn

Onze medewerker Paul Vermuyten spotte de voorbije winter voor het eerst in dertig jaar een eekhoorn in Klein-Zwitserland. Volgens Paul moeten de bomen in Klein-Zwitserland wel eerst nog wat groeien om een leefbaar gebied voor de eekhoorn te worden. De eekhoorn voedt zich met onder meer noten, jonge knoppen, dennennappels en vogeleieren.

In Mortsel worden wel meer eekhoorns waargenomen. Een goed jaar geleden noteerden we nog waarnemingen in onder meer het Hof van Rieth en de omgeving van Agfa-Gevaert.

Fort 4-nieuws

Parkwachter Wouter Melens meldt dat dit jaar vijf jonge torenvalken zijn uitgevlogen. Een van de vijf viel uit het nest, werd grootgebracht in een vogelopvangcentrum en werd later vrijgelaten.

Ook de sperwer bracht enkele jongen groot. Een bosuil en een kerkuil waren aanwezig, maar kwamen niet tot broeden.

De vleermuizenkolonie in de bomvrije ingang is stilaan aan het terugkeren. Wouter telde recent een vijftiwintigtal watervleermuizen.

De kolonie had nogal wat te lijden onder de restauratiewerken aan de fortgebouwen.

De eieren van de Canadese gans werden dit jaar niet geschud. Ze brachten gelukkig slechts enkele jongen groot.

Processierupsen waren er opnieuw, maar gelukkig veel minder dan de voorbije jaren. De breedbladige wespenorchis deed het uitzonderlijk goed. We mogen gerust spreken over een recordaantal.

Ludo

Meer weten over paddenstoelen?

Paddenstoelen kom je overal tegen: tegen bomen, op gevallen oude takken, in het gras, tussen bladeren en op vele andere plaatsen. Een soort op naam brengen of weten hoe een zwam zich voortplant, is voor de meeste mensen echter veel minder evident.

Wil jij er ook meer over leren? Kom dan naar onze cursus paddenstoelen voor beginners; daar krijg je een antwoord op al je vragen!

Theorie: vrijdag 8 en 15 oktober van 19.30 uur tot 22.30 uur in Hoeve Dieseghem, Wouter Volcaertstraat 44, Mortsel.
Praktijk: zaterdag 16 en 30 oktober van 9 uur tot 12 uur.

De laatste twee lessen zijn wandelingen, één in Klein-Zwitserland en één rondom Fort IV. Lesgever van dienst is Hans Vermeulen van Natuurpunt Educatie. Inschrijven kan enkel door 20 euro (niet-leden 30 euro) over te schrijven op rekeningnummer 000-1002509-14 van Natuurpunt Land van Reyen, met als mededeling 'paddenstoelen' plus naam en adres van de deelnemer en lidnummer bij Natuurpunt.

Info: Yves Joris, 03 440 08 70,
fa866819@skynet.be

27 juni

Een erg geslaagd Hoevefeest

Op 27 juni vierden we het vierde lustrum van de overeenkomst die aan Natuurpunt de opdracht gaf om Klein-Zwitserland als natuurgebied te beheren. Het Hoevefeest was uitstekend voorbereid en Natuurpunt en een hele reeks Mortselse verenigingen hadden voor een inhoudelijk sterk aanbod gezorgd. Met een paar honderd deelnemers viel de opkomst wat tegen, maar toch slaagde de ledenwervingsploeg van Natuurpunt er die dag in om weer zeventien nieuwe leden te werven.

Je kon tijdens de viering tentoonstellingen bezoeken over biodiversiteit, over fossiele schelpen en haaiantanden, over Mortselse hoeven en natuurlijk over de geschiedenis van Den Berm en het beheer van Klein-Zwitserland. Paul Vermuyten zorgde voor een uitgebreide PowerPointpresentatie over een jaar natuur in Klein-Zwitserland. Natuurpunt en een reeks andere verenigingen bemanden standjes. Er was die dag volksmuziek en volksdans en een veertigtal kinderen namen deel aan leuke activiteiten. Ze zochten geblinddoekt naar bomen en betastten ze, namen deel aan een geurproef en waren creatief bezig met gevonden natuurmateriaal. Met de letters die ze telkens meekregen, slaagden ze erin om het te zoeken woord 'hazelworm' te vormen. Als beloning kregen ze een voederhuisje mee naar huis.

Vanzelfsprekend waren er die dag ook enkele geleide natuurwandelingen en kon je in de cafetaria terecht voor een hapje en een drankje.

Tal van vroegere medewerkers daagden op en werden in de bloemetjes gezet. Natuurlijk was er ook een plechtig moment. Kernvoorzitster Griet Lambert, afdelingsvoorzitter Bert Andries, schepen van Milieu Steve d'Hulster en burgemeester Ingrid Pira namen het woord. Nadien ondertekenden ze het charter voor de biodiversiteit en onthulde de burgemeester de langverwachte infoborden. Ongetwijfeld komen elementen uit het programma de volgende jaren terug, bijvoorbeeld op een van de opendeurdagen in Hoeve Dieseghem, die dit jaar nog plaatsvinden op 17 oktober, 21 november en 19 december.

Knappe infoborden in Klein-Zwitserland

Met de hulp van Natuurpunt nationaal realiseerde het beheerteam van Klein-Zwitserland recentelijk niet minder dan vier natuurinfo-borden. Ze werden intussen aan de vier toegangen tot het natuurgebied geplaatst.

Wandelaars en natuurliefhebbers krijgen zo beknopte informatie over de (militaire) geschiedenis van het gebied, de fauna, de flora en het natuurbeheer. Speciale aandacht gaat onder meer naar de hazelworm, de paddenstoelen, de amfibieën en het berkenbosje. Op elk bord vind je een plannetje van het gebied.

*Tekst: Ludo Van Lint
Foto's: Hugo Berghmans*

Grote Ratelaar

Nieuwe waarnemingen

Grote ratelaar

Grote ratelaar is een parasitaire soort die al lang populair is bij de groendiensten en berm-beheerders: door de aanwezigheid ervan neemt de hoeveelheid grasmaaisel af. Bij wijze van 'biodiversiteitsverbetering' wordt ook in Berchem een grasrand ingezaaid, zowat 1 km van het natuurgebied vandaan. Of de soort nu via maaimachines op ons perceel is terechtgekomen of niet, is onduidelijk. Wel is het zo dat ze netjes aan het educatief paneel staat, wat mij onmiddellijk doet denken aan mensenhanden. We hebben Ratelaar al eens eerder in ons natuurgebied gehad, maar de soort is toen spontaan verdwenen. De zaden zijn maar even-tjes kiemkrachtig en eigenlijk moeten ze telkens opnieuw worden ingezaaid. We zijn benieuwd.

Italiaanse ossentong

We keken vreemd op toen we in een grasland een metershoge Ossentong opmerkten. Aan de hand van de nodige foto's en boeken konden we constateren dat het bleek te gaan om Italiaanse ossentong, een eenjarige soort die weleens verwildert in duin en tuin. De plant werd opgeruimd voor hij in zaad kon komen.

Insecten

Wim Veraghtert, die onze gids was tijdens de praktijkles 'insecten voor beginners', postte op 15 mei een 25-tal waarnemingen die hij had gedaan in ons natuurgebied. Hoewel het gewone soorten betreft, opent zoiets je wel de ogen. Daartoe behoorden namelijk o.a. zeven kevers, drie vlinders, zes vliegen en zweefvliegen en één blindwants, allemaal soorten die schrijver dezes nooit eerder had opgemerkt. Bedankt, Wim, en graag tot ziens op Wolvenberg.

Kransgras

Kransgras is een Middellandse Zeesoort die steeds vaker opduikt in stedelijk gebied. Het gras valt zeker tijdens een dorre zomer goed op, omdat het ondanks vochttekort friscgroen blijft. Enkele jaren geleden zagen we dat fenomeen al op de grens tussen Mortsel en Wilrijk, maar deze keer gewoon in de Lamoriniëstraat. De kransen in de bloeiwijze zijn opvallend.

Catalpa ovata

De Aziatische en geelbloeiende trompetboom *Catalpa ovata* staat in de Antwerpse diertuin, waar voor het eerst zaailingen werden opgemerkt

Smalle Raai, boomspiegel

Kransgras op een stoep

Italiaanse Ossentong

in 2007. De unieke vondst ging echter verloren bij werkzaamheden. Nu staat er opnieuw een zaailing, opnieuw op beton en onbereikbaar voor de grazers in het perk. Van inburgering is pas sprake als de zaailingen op hun beurt vrucht dragen en zich uitzaaien. Deze tropische soort heeft evenwel nog een lange weg te gaan. Het is voorlopig de enige waarneming in Vlaanderen en dus een primeur voor onze afdeling. Diezelfde dag zijn trouwens ook nog andere tropische bomen genoteerd in dat oude park.

Zandblauwtje

Tijdens de monitoring van de spoorbermen in Antwerpen vonden we voor het eerst weer een echte soort van heischrale graslanden terug. Het betreft Zandblauwtje (*Jasione montana*), groeiend op een door konijnen verwoeste strook. Op diezelfde plaats werd ooit Grote tijm gevonden. Hopelijk houdt deze soort stand en kan het aantal konijnen nu eindelijk eens onder controle worden gehouden, zodat erger kan worden voorkomen.

Bosorchis

Anna Paulownaboom in het stadscentrum

Tekst en foto's: Erik Molenaar

Nieuws uit het natuurgebied

Juni

We wandelen de maand in met onze zomerwandeling. De opmars van de bijenorchis zet zich door, maar er verdwijnen nog steeds mooie vindplaatsen door het bermbeheer van Infrabel langs de oprit naar de Park and Ride-parking. Ook de bosorchis heeft enkele nieuwe plekjes veroverd, en dat terwijl we die verloren waanden.

De sperwerfamilie heeft minstens twee jongen grootgebracht, maar van de boomvalken hebben we dit jaar nog geen nieuws gehad. De oude statige populier waarin ze elk jaar nestelden, is afgelopen jaar opgeruimd omdat hij het park niet meer sierde. Uitgerekend dit jaar koos het district Berchem de boomvalk als symbool voor de biodiversiteit.

Voor het vele natuurbeheerswerk kreeg onze noeste ploeg versterking van twee groepen jongeren die intekenden op Blind Date. Dat is een actie van Opsinoren Antwerpen, waarbij de inschrijvende ploegen niet op voorhand weten welke klus ze moeten opknappen. Van die 'mankracht' werd gebruikgemaakt om de graslanden te hooien en vooral om de bramen af te voeren. Nadien kregen de jongeren als verrassing broodjes en frisdrank à volonté. Ook de buurttoezichters die ons begeleidde, lieten zich niet onbetuigd.

Tijdens een monitoring-ronde constateerden we op de spoorbermen naar de Konijnenwei een flinke expansie van de egelantier, een vrij zeldzame roos. Bovendien staat daar nu het zandblauwtje, een heidesoort die konijnen versmaden. Ook dat is een eerste waarneming, waarvoor we verwijzen naar de rubriek 'nieuwe waarnemingen'. Een van die superzeldzame soorten van vorig jaar is de smalle raai, een kalkminnend akkerkruid dat in Antwerpen opnieuw is opgemerkt in boomspiegels. De gladde witbol, een soort die in zure bossen gedijt en dus een ongewone verschijning vormt op ons terrein, was vorig jaar gesignaleerd in een bosje met verwijderde esdoorns. Waar de bramen elders zijn teruggedrongen, staat nu een zeer grote populatie gladde witbol in bloei. Het was dus niet zo'n merkwaardige vondst als aanvankelijk was gezegd. Ook het gewoon reukgras heeft meerdere, zij het

Blind-date van Opsinoren

Blind-date van Opsinoren

Natuurbeheer in de avonduren

kleinere, plekjes langs het fietspad op de Brilschans veroverd. Er wordt vanaf nu ook niet meer onverwacht gemaaid in dat stuk natuur, omdat dat deel werd overgeslagen in het gemeentelijk bestek. Na jaren praten schijnt alles toch stilaan bij de juiste mensen te belanden, met dank aan Nadine De Jongh.

Juli

In de zomermaanden ligt de werkdruk op het terrein nog hoger dan anders: de woekerende Armeense braam (thans dijkviltbraam) blijkt in de zomerhitte extra vitaal. Eindeloze stukken met die supergrote braam werden opgeruimd, maar op die plaatsen steekt de Japanse en Boheemse duizendknoop dan weer de kop op. Nog steeds wordt die met de hand bestreden, uitgegraven indien mogelijk. Onder die troosteloze vegetaties verschijnt soms toch nog iets waardevols en moois. Door onze inspanningen blijven aardaker en veldkruiders in het gebied aanwezig. De ploeg van Landschapszorg heeft met veel pech af te rekenen: een brand in de loods in Ekeren heeft heel wat achterstand veroorzaakt. De geplande werken op de noordelijke spoorbermen zijn nog steeds niet volbracht.

Augustus

In augustus bereidt men in het stadsblad 'De Nieuwe Antwerpenaar' een artikel voor over het groencomplex Brilschans-Wolvenberg. Na het interview word ik als conservator uitgebreid gefotografeerd, terwijl het natuurgebied zo veel prachtige zichten en natuurdetails te bieden heeft. Waar het heksenkruid ooit een verrassing was, staan er nu ongeveer honderd exemplaren, en zelfs de gewone agrimonie zie je in het hele natuurgebied. De geelbloeiende schermbloem gewone pastinaak was ooit een merkwaardigheid in een klein hoekje, maar nu staat ze al op veel plaatsen, zelfs buiten het natuurgebied. Alleen de koninginnenpage die we er ooit vonden, is niet meer signaleerd. Wegens de vroege deadline kan niet alle nieuws van deze maand worden opgenomen. Later meer.

Tekst en foto's: Erik Molenaar

'Milieumaand' oktober vol energie- en milieuactiviteiten

In vele scholen en bij heel wat milieuminnende Antwerpenaars staat de maand oktober met grote letters op de kalender aangeduid. Elk jaar organiseert de stad Antwerpen dan immers de energie- en milieumaand. Dat betekent een overvloed aan activiteiten rond energie, milieu en duurzame ontwikkeling.

Tijdens de maand oktober biedt de stad zowel scholen als individuele Antwerpenaars een interessant programma rond die onderwerpen aan. Kinderen en jongeren kunnen dan in schoolverband stilstaan bij de impact van hun gedrag op het milieu. Dat kan bijvoorbeeld door te knutselen met schrootafval, een natuurwandeling te maken, een kringwinkel of een recyclagepark te bezoeken, of een theatervoorstelling of een voordracht bij te wonen. Voor de meeste activiteiten wordt ook een datum vastgelegd voor individuele bezoekers, zodat elke Antwerpenaar de kans krijgt om aan de energie- en milieumaand deel te nemen.

Op die manier krijgen duizenden mensen elk jaar een nieuwe kijk op de milieuproblematiek, en ook frisse ideeën om er wat aan te doen. Bovendien zijn alle activiteiten gratis! Reserveren is wel noodzakelijk. Meer informatie en het volledige programma vind je op www.eha.be.

In het kader van de milieumaand oktober organiseert onze afdeling wandelingen voor groepen op Wolvenberg en in de oude haven van Antwerpen.

Reserveren kan bij het EcoHuis.
Adres: Turnhoutsebaan 139,
2140 Borgerhout
Telefoon: 03 217 08 11
Fax: 03 217 08 88
E-mailadres: ecohuis@stad.antwerpen.be

De Natuurpunt kalender 2011: een hebbing

Je kan er eigenlijk niet naast: de Natuurpunt kalender 2011 is (opnieuw) een hebbing, met 12 geweldig prachtige natuurfoto's zoals we dat van onze vereniging gewend zijn. Hiervoor werden eens te meer de beste natuurfotografen ingeschakeld die ons landje rijk is. Deze kalender is dan ook iets wat je met fierheid aan je muur ophangt en voortdurend raadpleegt.

Je vindt hem bij de verschillende kernen van onze afdeling Land van Reyen. Hij kan bij elk bestuurslid besteld worden, en vanzelfsprekend ook aangekocht worden op de talrijke evenementen die deze en volgende maanden her en der georganiseerd worden. De aankoopsprijs bedraagt 8,50 €, en voor dat geld kan je hem heus niet zelf maken !

Daarnaast biedt Natuurpunt nu ook milieuvriendelijke wenskaarten aan, die te koop zijn aan de ronde prijs van 5,00 € voor een setje. Op die manier steun je de vereniging en maak je ook de geadresseerden blij met een mooie natuurfoto.

Vlinders geteld?

De weergoden waren niet gunstig gestemd tijdens het vlindertelweekend, maar dat heeft veel mensen toch niet verhinderd om moedig de fladderaars te tellen die hun tuin wilden bezoeken. Gemiddeld werden per tuin negentien vlinders geteld, van zes verschillende soorten.

De Koolwitjes blijven het uitstekend doen. Ze zijn in bijna 94 % van alle tuinen aanwezig. Ook de trekvlinder *Atalanta* stelt het goed: hij werd in drie op de vier tuinen gesignaleerd. De Dagpauwoog, die drie jaar geleden zijn herstel inzette, blijft eveneens sterk vertegenwoordigd.

Een soort die terugloopt, is de Distelvlinder, die vorig jaar een heuse invasie kende en toen bijna overal te zien was. Dit jaar viel zijn aanwezigheid terug tot slechts 17 % van de Vlaamse tuinen.

Het Gamma-uiltje, daarentegen, een nachtvlinder, werd in twee op de drie tuinen gesignaleerd, met gemiddeld zes exemplaren per tuin. Wellicht is dat cijfer daarenboven onderschat omdat veel mensen het vlindertje nog niet herkennen.

Wie de Kleine vos waarnam, mag zich tot de gelukkigen rekenen, want hij blijft schaars in onze contreien, met een aanwezigheid in slechts een op de vijf tuinen. Ook de Citroenvlinder is nog haast uitsluitend te zien in de provincies Antwerpen en Limburg.

De Rietvink is het driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt, afdeling Land van Reyen. Het werkingsgebied van het Land van Reyen omvat Boechout, Vremde, Lint, Morsel, Antwerpen-Berchem en Antwerpen-2018.

Verantwoordelijke uitgever
Bert Andries

Redactie

Bert Andries, Marc Broeckx, Anke Merckx,
Erik Molenaar, Glijn Van Driessche,
Ludo Van Lint, Paul Van Deuren, Jef Haverals,
Rosette De Roeck, Marlies Van Waerebeke,
Fred Vanhaverbeke, Marita Van der Gucht

Opmaak en druk

Drukkerscollectief De Wrikker cvba
www.dewrikker.be

Redactieadres & ledenadministratie

Bert Andries
Boomkensisstraat 20, 2531 Vremde
03 455 82 89
bert.andries@landvanreyen.be

Abonneer je nu gratis op onze elektronische nieuwsbrief ORANJE.TIPJE. Dat kan via:

www.landvanreyen.be

Te Huur

**Vakantiehuis met groot
privébos te Zoersel.
Rustige ligging,
midden in het groen.
3 slaapkamers = 6 bedden
+ kinderbedje**

**Gelegen in natuurgebied dicht bij
Zoerselhof en Zoerselbos, op 2 km
van de dorpskern van Zoersel.**

**Goede fiets- en wandelfaciliteiten.
Vlak bij fietsknooppuntennetwerk en
nieuw uitgewerkt wandelroutenetwerk.
Zwemgelegenheid op 10 km in het
provinciaal domein De Lilse Bergen.
Ook feestmateriaal mogelijk voor
kleine feestjes tot 35 pers.**

**Te huur per week, 14 dagen, maand,
of langer. Ook midweek of weekend
is mogelijk.**

**Meer info over Zoersel en omgeving op
www.zoersel.be.**

**Contact: Jan Lambert, 03 485 56 57,
0495 38 92 60, lambert-jan@skynet.be**

Bestuur Natuurpunt Land van Reyen

Bert Andries - Voorzitter Aankoopverantwoordelijke Milieuraad Boechout	Boomkensstraat 20	2531 Vremde	03 455 82 89 bert.andries@landvanreyen.be
Jos Stessens - Ondervoorzitter Verantw. Educatie Milieuraad Boechout Contactpersoon Bessemcomité	Fruithoflaan 20	2530 Boechout	03 455 51 19
Ria Van Peer - Secretaris Milieuraad & GECORO Mortsel	Nieuwelei 33b	2640 Mortsel	03 455 87 33 ria.vp@skynet.be
Fred Vanhaverbeke - Penningmeester	Ergo De Waellaan 54	2100 Deurne	03 321 66 15 fred.vanhaverbeke@telenet.be
Frank Adriaensen - Beleidsverantwoordelijke GECORO Boechout	Boshoeck 234	2530 Boechout	03 454 03 30 frank.adriaensen@ua.ac.be
Jef Haverals Conservator Molenbeekvallei	Rozenlaan 2	2531 Vremde	03 455 21 81 jef.haverals@skynet.be
Dirk Verstraeten Webmaster	Deurnestraat 263	2640 Mortsel	03 440 65 40 dirk.verstraeten1@telenet.be
Griet Lambert Voorzitter kern Mortsel Milieuraad & GECORO Mortsel	Steenakker 70	2640 Mortsel	03 449 51 57 griet.lambert@skynet.be
Yves Joris Milieuraad Mortsel Conservator Klein-Zwitserland	Oosterveldlaan 263	2640 Mortsel	03 440 08 70 fa866819@skynet.be
Erik Molenaar Conservator Wolvenberg Verantw. Natuurstudie Milieuraad Antwerpen	F. Coosemansstraat 24	2600 Berchem	03 218 59 69 erik.molenaar@skynet.be
Frank Rylant Co-conservator Wolvenberg	Waterloostraat 65	2600 Berchem	frank.rylant@telenet.be
Raymond Boudewijns Ondervoorzitter kern Mortsel	A. Segherslei 15	2640 Mortsel	03 448 43 15 helray@scarlet.be
Dirk Raekelboom Allrounder	Galgeveld 59	2500 Lier	03 454 33 94 0473 53 77 81 dirk.raekelboom@skynet.be
Lin Ploegaert	Ballaarstraat 6	2018 Antwerpen	03 238 91 02 lin.ploegaert@telenet.be
Pol Smet	Luitenant Naeyaertplein 5,	2140 Borgerhout	03 236 22 51 leopoldsmet@scarlet.be
Paul Van Deuren Milieuraad Lint	Heidelaan 3	2547 Lint	03 289 09 32 0499 11 62 43 paul.van.deuren@telenet.be
Wouter Bervoets Website en Oranje.Tijpe	Oudemansstraat 24/1	2000 Antwerpen	wouterbervoets@hotmail.com
Ludo Van Lint Hoofddirecteur De Rietvink	Van Dijkstraat 101	2640 Mortsel	03 455 40 83 ludo.van.lint@telenet.be

Medewerkers

Luc Sels Co-conservator Molenbeekvallei	Milliegemweg 6	2531 Vremde	03 455 29 16 maluc@skynet.be
Marc Broeckx Secretaris Molenbeekvallei	P.R. De Vosstraat 38	2640 Mortsel	03 354 04 62 broeckxmarc@skynet.be
Vera Sloomans Penningmeester kern Mortsel	Boechoutselei 56	2540 Hove	jan.vera@skynet.be
Marcel Van Waerebeke Ereconservator Molenbeekvallei	Grauwe Steenstraat 7/1	3582 Koersel	marcel.vanwaerebeke@ine.vlaanderen.be
Marlies Van Waerebeke Groene Winkel	Ergo De Waellaan 54	2100 Deurne	03 321 66 15 marlies.van.waerebeke@telenet.be

boomverzorging

Mensen hebben bomen nodig,
bomen hebben zorg nodig!

Jo Van Bouwel
*Certified European
Treeworker-Tree Technician*

Akkerstraat 93
2540 Hove
03 888 26 95
info@treexpert.be
www.treexpert.be

- vakkundig snoei- en velwerk
- boomcontroles en beheeradvies
- ecologisch boom- en groenbeheer
- bestrijding eikenprocessierups

MACHINES & GEREEDSCHAPPEN - TUINMACHINEHANDEL

CEULEMANS B.V.B.A.

**BOSHOEK 320 – 2530 BOECHOUT
TEL. 03-480 77 07 – FAX 03-488 38 03**

**Een sterk programma
voor elke dag van het jaar**

STIHL®
ceulemansbvba@skynet.be

DE TUINMAN

- aanleg en onderhoud
- bestratingen
- afsluitingen
- tuinontwerp

Kevin D'Hondt
Uitbreidingsstraat 6c
2547 Lint
03-454 15 94
0477-40 63 16

info@detuinman.info • www.detuinman.info